

Final version citation: *Nederlands Juristenblad*, aflevering 15, jaargang 82, 13 april 2007, pp. 932-933

Also an English version published: Jeff Handmaker and Gentian Zyberi, 'Israel's right to exist': Is it a real issue?, *The Electronic Intifada*, 28 March 2007, link: <http://electronicintifada.net/v2/article6742.shtml>

=====
'Israël's recht op bestaan: een issue?' (Pre-published version)

Jeff Handmaker en Gentian Zyberi

Veel kwesties in het Israëlish Palestijns conflict behoeven andere juridische beschouwing als onderdeel van de noodzakelijke kritische dialoog.

Een van die kwesties is Israël's claim dat Hamas Israël erkent. Deze claim is niet alleen klakkeloos overgenomen door het Kwartet, maar het is tevens voorwaarde voor het vertrekken van hulp gelden geworden. Wij beargumenteren hier dat deze wijze van onderhandelen geen recht doet aan internationaal recht en geen bijdrage levert aan het constructieve politieke doel om het conflict te beëindigen.

Wat maakt een Staat?

Ten eerste, internationaal recht kent een subtiel, maar fundamenteel verschil tussen het juridisch 'recht op bestaan' van een Staat (right of existence) en het morele / filosofische argument dat een Staat het 'recht van bestaan' (right to exist) heeft.

Internationaal recht zegt dat de erkenning van een staat op twee manieren plaats vindt, namelijk door impliciete erkenning op basis van objectieve criteria en door expliciete erkenning door andere Staten. Criteria voor een Staat zijn in het Verdrag van Montevideo uit 1933 te vinden, waaronder: (1) een permanente bevolking, (2) vaste grenzen, (3) een regering en (4) de capaciteit om relaties met andere staten aan te gaan.

Expliciete erkenning is niet nodig als de impliciete criteria vervuld zijn. Het politieke belang van expliciete erkenning blijft echter wel aanwezig, bijvoorbeeld zoals bij de Volks Republiek van China in de jaren vijftig en zestig. Ondanks de regionale invloed werd China door veel staten lange tijd niet erkend en was zelfs geen lid van de VN voor 1971.

Op basis van de eerste, tweede en vierde van de bovengenoemde factoren, is Israël duidelijk een staat. Het is verder expliciete erkend door veel staten onder andere de Verenigde Naties. Maar, het moet niet vergeten zijn dat er een fundamenteel verschil bestaat tussen expliciete erkenning van een staat en het feit dat een staat bestaat, het 'recht op bestaan'.

Niet erkenning is ook mogelijk

Er zijn veel staten die weigeren diplomatieke betrekkingen met andere staten te onderhouden, en expliciete erkenning van een staat tegen houden. Dit kan om verschillende redenen zijn, bijvoorbeeld in protest tegen mensenrechten schendingen door een regering. In het verleden waren de Sovjet Unie en Zuid Afrika op deze manier geïsoleerd. In recente jaren zijn Myanmar (Burma) en Zimbabwe ook op deze manier geïsoleerd.

Veel staten, leden van het VN, weigeren om Israël te erkennen of hebben diplomatieke relaties ontbonden. Zo heeft de regering van Venezuela in de zomer van 2006 zijn ambassadeur teruggetrokken als protest tegen Israël's bombardement op burgers in Libanon.

Een staat heeft ook verplichtingen

Erkenning van een staat gaat gepaard met verplichtingen, onder andere dat de bevolking, in het eigen grondgebied of in bezet gebied volgens mensenrechten en humanitaire recht behandeld dient te worden. Zo geldt het recht voor minderheden, geen discriminatie op basis van ras, religie of nationale herkomst en gelijkwaardige deelname van alle burgers aan het maatschappelijke en politieke leven voor alle staten

Tenslotte, 'het recht op het bestaan' van een staat is geen esoterische recht; het moet binnen een afgebakend grondgebied gerealiseerd zijn. Dit 'recht' is per definitie een kwestie van grenzen. Over het feit dat Israël sinds haar oprichting geen grenzen heeft willen bepalen wordt niet gesproken door het Kwartet.

Is Israël's recht op bestaan in gevaar? Onevenwichtig eisen

De eis van het Kwartet (VS, Rusland, VN en EU) is dat Hamas Israël erkent. Hamas is echter slechts een politieke partij, geen staat, waardoor erkenning van Israël geen juridische impact zal hebben. De vraag van het Kwartet is daardoor geen juridische, maar een politieke vraag. Moeten wij dan niet tegelijkertijd ook vragen waarom Israël geen wedervraag gesteld is?

Een wedervraag kan behelzen dat Israël het recht op terugkeer van Palestijnse vluchtelingen volgens internationaal recht erkent en dat de West Bank, Gaza en Golan bezette gebieden zijn.

Of kan het Kwartet Israël vragen om het Advies van het Internationaal Gerechtshof (ICJ) uit 2004 te erkennen? Dit Advies stelt dat de basis voor het oplossen van het conflict tussen Israël en de Palestijnen in internationaal recht ligt, met duidelijke verplichtingen niet alleen voor Israël, maar ook voor de overige staten ook, ook de leden van het Kwartet.

Arafat heeft, lang geleden, als hoofd van de internationaal erkende PLO, erkend dat 'de Staat Israël het recht heeft om in vrede en veiligheid te bestaan'.

Dus, wat betekent deze eenzijdige voorwaarde aan Hamas eigenlijk?

Omdat de EU's eist dat Hamas Israël erkent hetgeen basis heeft in internationaal recht, en bovendien zonder wedervraag aan Israël, concluderen wij dat de EU, bewust of niet, een eenzijdig politieke agenda voert. Het blijkt duidelijk een agenda wat contraproductief is in het zoeken naar een rechtvaardige en duurzaam vrede. Deze positie ondermijnt de EU als onafhankelijk onderhandelingspartner.

De Europese Unie moet daarom haar positie heroverwegen

De EU, als grootste handelspartner, zou zich moeten laten leiden door evenwichtigheid en door principes gebaseerd op internationaal recht, zoals uitgesproken in het Advies van het ICJ in 2004.

Dit Advies, waarover geschreven is in eerdere afleveringen van het *Nederlands Juristenblad*, stelt dat de verplichtingen die Israël als staat heeft door haar worden geschonden. Daarnaast stelt het hoogerechtshof dat de hele gemeenschap van staten, de VN en de EU, haar eigen verplichtingen heeft om te verzekeren dat het Palestijnse recht op zelfbeschikking en andere rechtstatelijke verplichtingen onder humanitair recht en vastgelegd in de mensenrechten, gerespecteerd worden.

Alle staten, bij uitstek die staten die Israël erkent, hebben de verplichting om Israël tot verantwoording roepen. Daarom moeten het Algemene Vergadering van de VN en vooral het Kwartet zo snel mogelijk op basis van internationaal recht een onderhandelingsproces ontwikkelen hetgeen een oplossing, met respect voor vrede en veiligheid voor de hele regio kan brengen.

Door de politieke eis aan Hamas om eenzijdig Israël als staat te erkennen, wordt geen basis gelegd voor een rechtvaardige vrede.

Handmaker is universitairdocent ontwikkeling, mensenrechten en bestuur van het Institute of Social Studies in Den Haag en Zyber is Ph.D. Candidate van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten, Universiteit Utrecht.